

37. BÖLÜM

KURAMLARIN HEMŞİRELİKTE KULLANIMI

Ebru KÜÇÜK*

Seçil DURAN**

Elif BULUT***

Hemşirelik, bilim ve sanata dayalı kuramsal ve uygulamalı bir meslek olmakla birlikte mesleğin gücü alana özgü bilgi birikiminin kullanılması ile artırılabilir. Hemşire eğitimcileri, hasta bakımı için destekleyici çerçeveler oluşturmak amacıyla bilimsel kanıtlardan ve geçerli verilerden oluşan hemşirelik teorilerini kullanırlar. Bu teoriler, değişen sağlık profesyonellerini eğitmede hayati rol oynayan stratejiler ve yaklaşımlar sunar. Bu kapsamda hemşirelik teori ve modellerinde bireyin hemşireliğin odak noktası olarak ele alınması; çevredeki bazı değişkenlerin bakım üzerindeki etkilerinin öngörülmesini, bakımın profesyonel olarak verilmesini ve değerlendirilmesini, hemşirelik bilgi ve uygulamaların sistematize edilmesini sağlayabilir. Kuram ilk olarak müfredat ders programlarının planlaması ile geliştirilmesinde kavramsal çerçeveyi oluşturmak için kullanılan bir rehber olarak görülürken, günümüzde hemşireliğin eğitim, yönetim, araştırma ve uygulama alanlarında kullanılmaya başlanmıştır.

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE KULLANIMI

Geçmişten günümüze kuram ve modellerde gelişme oldukça eğitim programlarımıza yansımıştır. Hemşirelik programlarına iyi geliştirilmiş ve eklenmiş olan teori veya kavramsal çerçeve öğrencilerin öğrenmesine rehberlik eden içeriği ve yöntemleri ile bir bakış açısı kazandırır. Dolayısıyla bu yöntemlerin hemşirelik uygulamaları üzerinde de etkisi vardır. Teorik bir temel, hemşirelik öğrencilerinin mesleki felsefelerini ve değerlerini tanımlarına yardımcı olur. Genel olarak,

* Arş. Gör., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, ebrukucuk@ktu.edu.tr/ebrukucuk96@gmail.com

** Öğr. Gör., Gümüşhane Üniversitesi, Şiran Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, secilduran.91@gmail.com

*** Arş. Gör., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, elf.bayrak@hotmail.com

doldurulmasında; sahada uygulanabilir teorilerin geliştirilmesi, teorisyen hemşireler-akademisyen hemşireler-klinisyen hemşireler arasında klinik uygulama çerçevesinde bir arada yer almaları gerekmektedir (3). Hemşirelik teorileri, hemşirelik disiplininin bu üç boyutu arasında köprü oluşturmada temel bir rol oynamaktadır. Var olan kuramların yanında, yeni hemşirelik teorilerini oluşturma ve doğrulama, bir diğeriyle üretebilme süreci için gereklidir (18). Dünyayı kendi tanımları, açıklamaları ile tanımlar ve onları şekillendiren toplum, zaman ve kültürle uyumlu gerçekliklerin reçetelerini taşır. Teorilerin eleştirilen yönleri, belirli bir bağlamda veya olgu üzerinde sınırlı olarak faydaları yer alabilir. Bu yönlerin sürekli olarak geliştirilmesi, iyi ve daha iyi hale getirilmesi hemşirelik disiplininin geliştirecektir. En iyi düzeye ulaşabilmek ve bütünlüğü sağlayabilmek için; geliştirilen teorinin etkinliği klinisyen, akademisyen ve teorisyen hemşire tarafından değerlendirilmelidir (3, 17, 18).

SONUÇ

Günümüzde teorilerin hemşirelikte eğitim, yönetim, araştırma ve uygulama alanlarında kullanımı sınırlıdır. Hemşirelik teorisi, hemşirelik eğitiminin önemli bir bileşeni olmakla birlikte teorilerin yönetim alanında kullanılması ile hastaların verilen hizmetlerden memnuniyeti, çalışanların mesleklerine olan bağlılıkları artırabilir, araştırma alanında kullanılması ile hemşirelik biliminin gelişimine katkıda bulunabilir ve kanıta dayalı uygulamaları teşvik edebilir. Ayrıca hemşirelik uygulamalarının standart bir düzeyde ve bilimsel özellikte yürütülebilmesi için hemşirelik teorilerinin temeliyle yapılması oldukça önemlidir. Ancak bu şekilde bakım verilen bireye doğru, eksiksiz, etkin, zamandan tasarruflu ve standart bir bakım verilmesi mümkündür.

KAYNAKLAR

1. McEwen M. & Wills EM. (2014). Application of Theory in Nursing Education. pp: 419-487. (https://zu.edu.jo/UploadFile/Library/E_Books/Files/LibraryFile_171030_28.pdf, accessed 28 March 2021).
2. Uys LR & Gwele NS. (2005). Curriculum development in nursing process and innovation. pp:8. (<http://respati.ac.id/Gberita/ebook/D-EBK-000000000000000077-%200-203-31334-8-full--text.pdf>, accessed 28 March 2021).
3. Koç Z, Kiziltepe KS, Cinarlı T. Sener A. Hemşirelik uygulamalarında, araştırmalarında, yönetiminde ve eğitiminde kuramların kullanımı. Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi. (HEAD). 2017; 14(1): 62-72.
4. Berbiglia VA. The self-care deficit nursing theory as a curriculum conceptual framework in baccalaureate education. Nurs Sci Q. 2011; 24(2): 137-45
5. Secrest J. The role of tool development in Orem-based curriculum. SelfCare Depend Care Nurs. 2008; 16(2): 25-33.

6. Beckman SJ, Boxley-Harges SL, Kaskel BL. Experience informs: Spanning three decades with the Neuman systems model. *Nurs Sci Q*. 2012; 25(4): 341-6.
7. OHIO University. The Importance of Nursing Theory in Nursing Education. (<https://onlinemasters.ohio.edu/blog/the-importance-of-nursing-theory-in-nursing-education/>, accessed 28 March 2021)
8. Stanton MP, Swanson M, Sherrod RA, Packa DR. Case management evolution: from basic to advanced practice role. *Lippincotts Case Management*. 2005; 10(6): 274-86.
9. Kıvanç MM, Keskin G. *Bakımın yönetimi*. İçinde: Aştı TA, Karadağ A. editör. Hemşirelik esasları hemşirelik bilimi ve sanatı: Akademi Basın ve Yayıncılık. 1. Baskı, İstanbul 2013, s.227-35.
10. Zarubi KL, Reiley P, McCarter B. Putting patients and families at the center of care. *The Journal of Nursing Administration*. 2008; 38(6): 275-81.
11. Aiken LH, Clarke SP, Sloane DM. Hospital staffing, organization, and quality of care: cross-national findings. *International Journal for Quality in Health Care*. 2002; 14(1): 5-14.
12. McEwen M. & Wills EM. (2019). Application of theory in nursing education. pp: 414-417. (<https://dl.uswr.ac.ir/bitstream/Hannan/141162/1/9781496351203.pdf>, accessed 1 April 2021)
13. Baykara ZG, Çalışkan N, Öztürk D, Karadağ A. Hemşirelikte teori ve model kullanımı: nitel bir çalışma. *Cukurova Medical Journal*. 2019; 44: 281-289.
14. Şahin G, Buldak Cİ, Kaya V, Güvenç G, İyigün E. Türkiye’de Hemşirelikte Model Kullanılarak Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi: Sistematiik Derleme. *Hemşirelik Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 2020; 17(2): 170-9.
15. Mete S, İsbir Gökçe G. Using a nursing theory or a model in nursing phd dissertations: A qualitative study from Turkey. *Int J Nurs Knowl*. 2015; 26(2): 62-72.
16. Billings DM, Kowalski K. Bridging the theory- practice gap with evidence-based practice. *Journal of Continuing Education in Nursing* 2006; 37(6): 248-249.
17. Smith MC, Parker ME. *Nursing Theories & Nursing Practice*. 4th ed. Philadelphia: 2015.
18. Brandão MAG, BarrosI ALBL, PrimoIII CC et al. Rafael Oliveira Pitta Lopes Nursing theories in the conceptual expansion of good practices in nursing. *Revista Brasileira de Enfermagem* 2019; 72(2): 577-81.
19. Kikuchi JF. Towards a philosophic theory of nursing. *Nursing Philosophy*. 2004; 5(1): 79-83.
20. Kaya N, Babadağ K, Kaçar GY, Uygur E. Hemşirelerin Hemşirelik Model / Kuramlarını, Hemşirelik Sürecini Ve Sınıflama Sistemlerini Bilme ve Uygulama Durumları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*. 2019; 12(1): 1-12.
21. Fawcett J. Conceptual models and nursing practice: the reciprocal relationship. *Journal of Advanced Nursing*. 1992; 17(2): 224-8.
22. Marrs JA, Lowry LW. Nursing theory and practice: Connecting the dots. *Nursing Science Quarterly*. 2006; 19(1): 44-50.
23. Hatlevik IK. The theory-practice relationship: reflective skills and theoretical knowledge as key factors in bridging the gap between theory and practice in initial nursing education. *Journal of Advanced Nursing*. 2012; 68(4): 868- 77.

24. Wilson J. Bridging the theory practice gap. *Australian Nursing Journal*. 2008; 16(4):25.
25. Hartrick Doane G, Varcoe C. Toward compassionate action: Pragmatism and the inseparability of theory/practice. *Advances in Nursing Science*. 2005; 28(1): 81- 90.